

สารสนเทศของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยและองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย¹

Information Culture of Thai Television Stations: Cases of the National Broadcasting Services of Thailand and Thai Public Broadcasting Service

จุฑาทิพย์ จันทร์ลุน²

Jutatip Chanlun

นัททิพย์ วิภาวิน³

Namtip Wipawin

วรชัญญ์ ครุจิต⁴

Warat Karuchit

กษิติธร ภูภราดัย⁵

Kasitithorn Pooparadai

¹ งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) รุ่นที่ 16 ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปี 2556; This research was funded by the Royal Golden Jubilee Ph.D. Program (RGJ Ph.D.) 16th under The Thailand Research Fund (TRF) and Sukhothai Thammathirat Open University in year 2013

² นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช; Doctoral Student, Doctor of Philosophy Program Information Science, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, E-mail: jchanlun@gmail.com

³ ปร.ด., รองศาสตราจารย์ แผนกวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช; Ph.D. Associate Professor, Program Information Science, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, E-mail: nwipawin@gmail.com

⁴ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายสื่อสารองค์กร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; Assistant to the President for Corporate Communication, National Institute of Development Administration (NIDA), E-mail: warat.ka@hotmail.com

⁵ ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยนโยบาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.); Director of Policy Research Department, National Science and Technology Development Agency. (NSTDA), E-mail: kasititorn@nstda.or.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย 2) เปรียบเทียบวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย และ 4) พัฒนารอบวัฒนธรรมสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย กรณีศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยและองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 233 คน คัดเลือกแบบเจาะจงตามโครงสร้างองค์กรจากผู้บริหารและปฏิบัติงานของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะจำนวน 2 แห่งคือสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย จำนวน 114 คน และองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย จำนวน 119 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยเป็นวัฒนธรรมสารสนเทศแบบเป็นทางการที่มีการใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศภายในองค์กรมากกว่าภายนอกองค์กร มีวัฒนธรรมองค์กรแบบราชการที่เน้นความเป็นระเบียบแบบแผน ยึดกฎระเบียบเคร่งครัด 2) วัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยมีความเหมือนกับวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในต่างประเทศ คือเป็นวัฒนธรรมสารสนเทศแบบเป็นทางการ มีการใช้สารสนเทศตามผังรายการและมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการสารสนเทศ และมีความแตกต่างกันคือในต่างประเทศมีนโยบายด้านสารสนเทศ และข้อกำหนดด้านมาตรฐานการจัดการสารสนเทศและมาตรฐานการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศทางโทรทัศน์ 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะ ได้แก่ นโยบายและโครงสร้างองค์กร ประสบการณ์ของบุคลากร ความทันสมัยของเทคโนโลยีสารสนเทศ และความตระหนักในจริยธรรมวิชาชีพ และ 4) กรอบวัฒนธรรมสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย ประกอบด้วยวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และวัฒนธรรมสารสนเทศแบบนวัตกรรมที่มีสภาพแวดล้อมแบบเปิด พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

Abstract

The purpose of this research was four-fold: 1) to study the status of the information culture at Thai public television stations; 2) to compare the information culture between Thai public television stations and abroad; 3) to investigate the factors affecting information culture at Thai public television stations; and 4) to develop the information culture framework for Thai television stations specifically for the National Broadcasting Services of Thailand and Thai Public Broadcasting Service. This study employed mixed methods of research. The purposive sample group included 233 mass media specialists working at the administrative and support levels of two public television stations with 114 from the National Broadcasting Services of Thailand and 119 from Thai Public Broadcasting Services. The research instruments were questionnaires and structured interviews. The quantitative data was analyzed and presented by percentage, mean, and standard deviation while the qualitative data was analyzed through inductive content analysis.

The research findings were as follows. 1) In regard to the status of information culture in Thai public television stations, as mostly used in formal information culture was internal information rather than external information. Organizational culture in Thai public television stations emphasized on bureaucratic government rules and mounting style for operations, 2) Due to the information culture, there was similarity between Thai public television stations and those of abroad in using information from the television program and specific units whereas the differences were information policy and regulation of management standard and standardized bibliographic data of television resources, 3) The factors affecting information culture were information policy, staff's experience, advancement of information technology, and awareness of professional ethics, and 4) The appropriate information culture framework for Thai public television stations consists of two components as a cultural advocacy emphasizing creativity and innovation as well as innovative information culture emphasizing on critical thinking and innovation with open mind and continuous change.

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมสารสนเทศ สถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะ

Keywords: Organizational culture, Information culture, Public television station

บทนำ

ในองค์กรทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน จะมีขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กก็ตามทุกองค์กรจะมีสิ่งที่คนในองค์กรยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันสืบต่อกันมาอย่างยาวนานเรียกว่า วัฒนธรรมองค์กร (Organizational culture) ซึ่งเป็นค่านิยม ความเชื่อ อุดมการณ์ ความเข้าใจและข้อสมมุติฐานของคนในองค์กรที่มีร่วมกันอย่างเป็นระบบที่เกิดขึ้นในองค์กร และใช้เป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมของคนในองค์กรนั้น สมาชิกในองค์กรมีความเข้าใจร่วมกันว่าควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร วัฒนธรรมองค์กรจึงเป็นเสมือนลักษณะเฉพาะขององค์กร ที่มีความสำคัญในการกำหนดรูปแบบพฤติกรรมของคนในองค์กรได้ รูปแบบพฤติกรรมองค์กรที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมองค์กรอาจเป็นได้ทั้งปัจจัยเกื้อกูลหรืออุปสรรคต่อการดำเนินงานขององค์กร และมีอำนาจชักนำให้เกิดภาวะการณ์เรียนรู้ต่าง ๆ ได้ (Pittaya Bovornwattana, 1997; Robbins & Coulter, 2004; Sanya Sanyawiwat, 2006; Soontorn Wongwaisayawan, 1997) ภายในองค์กรจะมีวัฒนธรรมองค์กรอยู่หลายประเภท เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการสื่อสาร สำหรับวัฒนธรรมในองค์กรอีกวัฒนธรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กรในปัจจุบันคือ วัฒนธรรมสารสนเทศ (Information culture) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร โดยทุกองค์กรล้วนมีวัฒนธรรมสารสนเทศเป็นของตนเอง (Oliver, 2011, p. 10) เมื่อองค์กรมีสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานจึงต้องมีวัฒนธรรมสารสนเทศที่เหมาะสมกับการดำเนินงานโดยใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัฒนธรรมสารสนเทศจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร (Höglund, 1998) วัฒนธรรมสารสนเทศที่เข้มแข็งสามารถทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และทำให้ผลการดำเนินงานมีประสิทธิภาพ การที่องค์กรมีวัฒนธรรมสารสนเทศที่ดีจะทำให้องค์กรมีการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีด้านสารสนเทศและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ (Choo, Bergeron, Detlor, & Heaton, 2008; Curry & Moore, 2003; Douglas, 2010; Ginman, 1993; Pornnapa Sangdee, 2009)

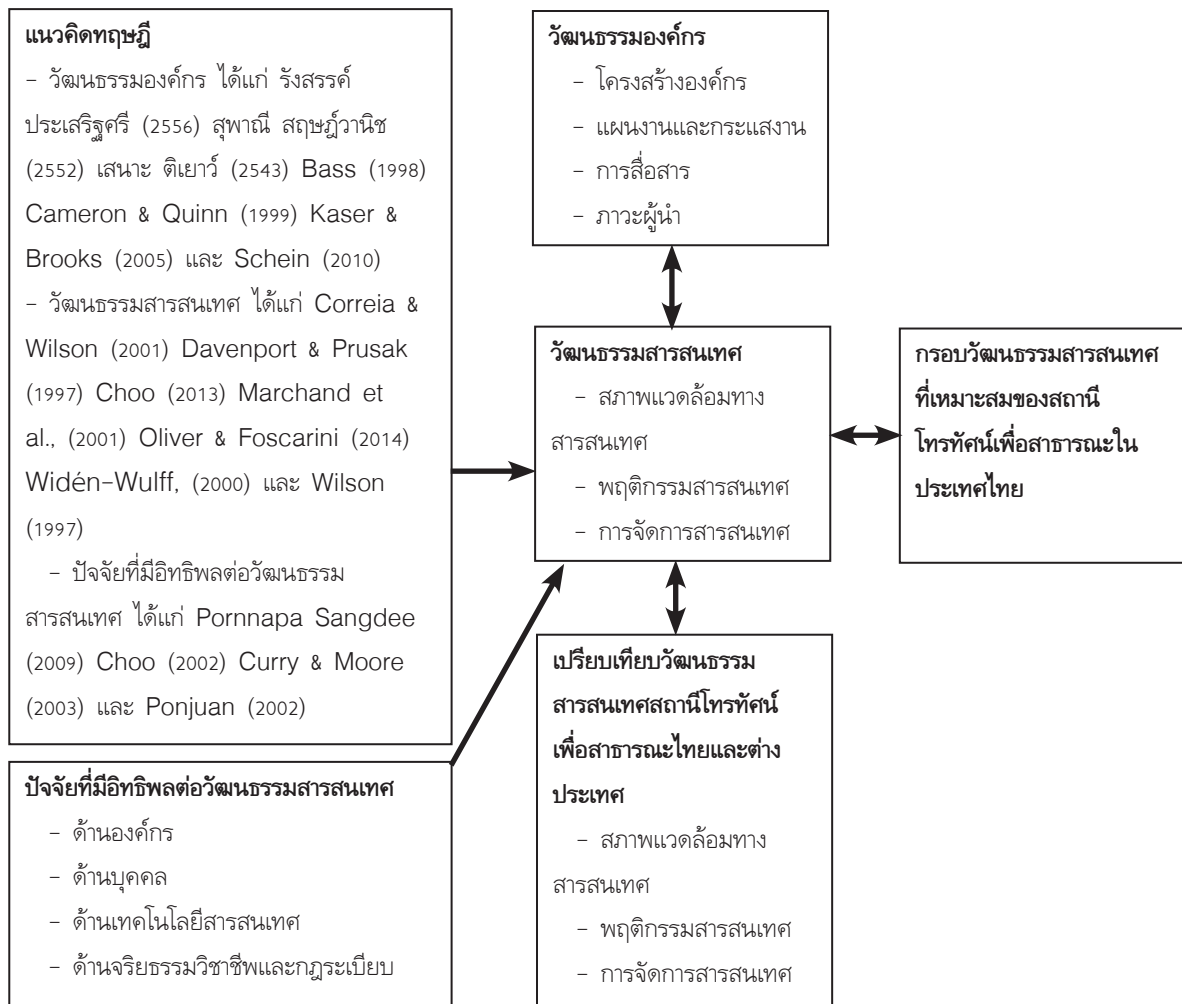
การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมสารสนเทศ จึงเกี่ยวข้องกับสารสนเทศที่ใช้ในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินงานขององค์กรด้านสื่อมวลชนอย่างสถานีโทรทัศน์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการผลิตและเผยแพร่สารสนเทศผ่านรายการโทรทัศน์ เนื่องจากในกระบวนการทำงานของสื่อมวลชนมีการผลิตรายการโดยพิจารณาเลือกสรรประเด็นในการนำเสนอ ให้คำอธิบาย เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยมีการตีความให้สาธารณชนรับรู้ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม สถานีโทรทัศน์จึงทำหน้าที่ในการเผยแพร่สารสนเทศแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง เป็นช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดข้อเท็จจริง ข่าวสาร เหตุการณ์ ตลอดจนความรู้ไปสู่ประชาชนในวงกว้าง เอื้อให้เกิดโอกาสในการหาความรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างเป็นฐานความรู้ที่เข้มแข็งเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (Kamolrat Watcharin, 2013) ดังนั้นการที่สถานีโทรทัศน์มีวัฒนธรรมสารสนเทศที่เข้มแข็งนั้น จะสามารถทำให้การดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และทำให้ผลการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์มีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เนื่องจากโทรทัศน์เป็นช่องทางในการเผยแพร่สารสนเทศและการรับสารสนเทศที่ประชาชนใช้มากที่สุด และเป็นช่องทางการรับสารสนเทศที่สะดวกสำหรับประชาชนทั่วไป (Marketing Oops, 2013)

การศึกษาวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์จึงมีความสำคัญต่อการศึกษาการดำเนินงานและการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของสถานีโทรทัศน์ สารสนเทศนั้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานในสถานีโทรทัศน์ เป็นทรัพยากรสำคัญในการทำงาน การทำงานที่มีประสิทธิภาพในสถานีโทรทัศน์นั้นเกิดจากการมีสารสนเทศที่ดี ดังนั้นในสถานีโทรทัศน์จึงต้องมีการสร้างวัฒนธรรมสารสนเทศที่ดี ที่มุ่งให้เกิด ค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ และแนวทางในการจัดการสารสนเทศภายในสถานีโทรทัศน์เพื่อสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยช่วยเพิ่มความสามารถในการทำงาน การผลิตข่าวและรายการให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับการทำงานในสถานีโทรทัศน์ สำหรับในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเน้นศึกษาวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์ในกลุ่มที่ให้บริการสาธารณะจำนวน 2 สถานี คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์แห่งชาติ และองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสื่อสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทย การศึกษานี้จึงตระหนักถึงความจำเป็นในการศึกษาวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะทั้ง 2 สถานี เพราะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่โดยตรงในการผลิตและเผยแพร่สารสนเทศแก่ประชาชนในประเทศไทยโดยยึดหลักการเผยแพร่เพื่อสาธารณะเป็นสำคัญ จึงต้องให้ความสำคัญต่อการผลิต การเผยแพร่สารสนเทศที่เน้นความถูกต้องเที่ยงตรง และคงไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะของสารสนเทศ การศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวัฒนธรรมสารสนเทศในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมในด้านการผลิต การเผยแพร่สารสนเทศที่มีคุณค่าและมีประโยชน์จากสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย
4. เพื่อพัฒนาการบววัฒนธรรมสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย กรณีศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยและองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย และองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) ด้วยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งได้แบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพวัฒนธรรมสารสนเทศและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 ศึกษาสภาพวัฒนธรรมสารสนเทศและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย ด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นการปริทัศน์วรรณกรรม สังเคราะห์และวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจึงจัดทำแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะทั้งสองสถานี โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามโครงสร้างองค์กร สถานี

ละ 100 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณมาเป็นแนวทางเพื่อทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง และทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้งสองสถานี่ โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามโครงสร้างองค์กร รวมจำนวน 33 คน ประกอบด้วยผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานจากสถานีวิจัยโทรทัศน์แห่งประเทศไทยจำนวน 14 คน และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จำนวน 19 คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีอุปนัยเพื่อหาความหมายของข้อมูลที่รวบรวมมา และค้นหาความสัมพันธ์ของเรื่องราว ผ่านการตีความและหาคำอธิบายเชิงทฤษฎีจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพวัฒนธรรมสารสนเทศและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะของประเทศไทย

1.2 ศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารตำรา บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นด้านสภาพแวดล้อมทางสารสนเทศ พฤติกรรมสารสนเทศและการจัดการสารสนเทศ

ระยะที่ 2 การพัฒนารอบวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การพัฒนาร่างกรอบวัฒนธรรมสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย โดยนำผลของการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 และ 2 มาพัฒนาเป็นร่างกรอบวัฒนธรรมสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย จากนั้นจึงนำร่างกรอบวัฒนธรรมสารสนเทศมาจัดการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในด้านสารสนเทศศาสตร์และนิเทศศาสตร์จำนวน 7 คน แล้วนำผลของการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพื่อปรับปรุงร่างกรอบวัฒนธรรมสารสนเทศต่อไป

2.2 การประเมินความเหมาะสมกรอบวัฒนธรรมสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยและองค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านสารสนเทศศาสตร์และนิเทศศาสตร์ จำนวน 5 คน หลังจากนั้นนำผลที่ได้จากการประเมินและความคิดเห็นมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องหรือค่า IOC ผลการประเมินที่ได้รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงกรอบวัฒนธรรมสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยและองค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย

1.1 **วัฒนธรรมองค์กร** วัฒนธรรมองค์กรของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย พบว่า ในภาพรวมเป็นวัฒนธรรมแบบราชการ เป็นวัฒนธรรมที่เน้นความเป็นระเบียบ ความมั่นคงตามกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ มีลักษณะการมุ่งเน้นงานภายในและตามโครงสร้างการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 **โครงสร้างองค์กรและค่านิยมในการทำงาน** โครงสร้างองค์กรของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยเป็นโครงสร้างที่มีลำดับชั้นตามกฎหมายกำหนดอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐ มีการแบ่งหน่วยงานภายในให้สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับ สำหรับการดำเนินงานภายในองค์กรนั้นยังคงมีการดำเนินงานภายใต้กฎหมายและการกำกับดูแลจากภาครัฐ ทำให้การดำเนินงานต่างๆ ยังคงต้องยึดหลักและแนวปฏิบัติจากภาครัฐเป็นสำคัญ ในด้านค่านิยมในการทำงาน คือทำหน้าที่ตามกฎหมายเผยแพร่เพื่อแพร่ข่าวสารแก่ประชาชน เน้นข่าวสารเพื่อสังคม ประชาชน นอกจากนี้ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์แก่ภาครัฐ เน้นการสร้าง ความเข้าใจข้อมูลข่าวสารภาครัฐแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปใช้

ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

1.1.2 แผนงานและกระแสนาน ปฏิบัติตามนโยบายและแผนการดำเนินงานเป็นสำคัญ ดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดตามแบบราชการ รับผิดชอบงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามแผนและเวลาที่กำหนด การทำงานจะเห็นความสัมพันธ์ในองค์กรที่เป็นลักษณะพี่น้อง กลยุทธ์สำคัญในการทำงานคือเน้นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในประเทศอย่างทั่วถึง สร้างการมีส่วนร่วมจากบุคลากรและประชาชน เป็นสื่อสาธารณะที่ทำงานเพื่อประชาชนและสังคม ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ไปแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

1.1.3 การสื่อสารในองค์กร การสื่อสารในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยเป็นแบบสองทาง และใช้การสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จะมีการสื่อสารกันภายในหน่วยงานก่อนที่จะลงมือดำเนินงาน

1.1.4 ผู้นำองค์กร ผู้นำองค์กรในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย เป็นผู้นำองค์กรที่มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานตามเป้าหมายขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ มีวิสัยทัศน์ในการนำพางค์กรให้ไปถึงเป้าหมาย พยายามทำความเข้าใจบุคลากรในองค์กรและสร้างช่องทางในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีในองค์กร เน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมกับบุคลากรทุกคน

1.2 วัฒนธรรมสารสนเทศ พบว่าวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยเป็นวัฒนธรรมสารสนเทศแบบเป็นทางการคือ มีการใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศภายในองค์กรมากกว่าภายนอกองค์กร บุคลากรในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะไทยมีการพัฒนางานด้านสารสนเทศโดยมีระบบการจัดการสารสนเทศหลักคือข่าว มีระบบฐานข้อมูลข่าวที่จัดทำขึ้นเองตามนโยบายด้านสารสนเทศที่มาจากหน่วยงานหลัก มีระบบการจัดเก็บสารสนเทศ โดยบุคลากรมีความเข้าใจสารสนเทศในองค์กรผ่านการประชุม ตามแผนการทำงาน และมีการเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชนในประเทศอย่างทั่วถึง และมีการทำงานให้เป็นไปตามค่านิยมองค์กร

1.2.1 สภาพแวดล้อมทางสารสนเทศ สภาพแวดล้อมทางสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยนั้น พบว่า เป็นสภาพแวดล้อมทางสารสนเทศที่เน้นมิติด้านความคิด คือ มีนโยบายด้านสารสนเทศ ในลักษณะนโยบายกว้าง ๆ โดยองค์กรมีการจัดทำแนวปฏิบัติด้านสารสนเทศตามนโยบายหลัก รวมถึงแผนการจัดการสารสนเทศ การกำหนดนโยบายด้านสารสนเทศเพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านสารสนเทศในองค์กรในด้านค่านิยมและความสำคัญของสารสนเทศต่อการทำงาน บุคลากรเชื่อว่าสารสนเทศที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือในองค์กรเป็นพื้นฐานในการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ เป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการ และการตัดสินใจในทุกระดับการทำงาน องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ด้วยสารสนเทศในองค์กรที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ

1.2.2 พฤติกรรมสารสนเทศ จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมสารสนเทศจำแนกได้ ดังนี้

1.2.2.1 การรวบรวมสารสนเทศที่ใช้ในการทำงาน การรวบรวมสารสนเทศที่ใช้ในการทำงานของบุคลากรในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยนั้นมีการกำหนดขอบเขตและความต้องการสารสนเทศก่อนทำการรวบรวม รวมถึงวางแผนการสืบค้นสารสนเทศเพื่อรวบรวมให้ได้ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ และมีการวิเคราะห์สารสนเทศที่รวบรวมได้ก่อนนำไปใช้

1.2.2.2 ประเภทของเนื้อหาสารสนเทศที่ใช้ในการทำงาน สำหรับประเภทของเนื้อหาสารสนเทศที่ใช้ในการทำงานของบุคลากรสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย จะเน้นเนื้อหาด้านข่าวเป็นหลัก มีความหลากหลายทางเนื้อหาที่ใช้ขึ้นกับบริบทของงานที่ทำเป็นสำคัญ

1.2.2.3 การใช้สารสนเทศในการทำงาน บุคลากรในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยมีการใช้สารสนเทศจากสารสนเทศส่วนตัว เพื่อนร่วมงาน คนรู้จักนอกหน่วยงาน หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังใช้สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฐานข้อมูลข่าวของหน่วยงาน ระบบอินเทอร์เน็ต และส่วน

ใหญ่มีการเข้าถึงสารสนเทศโดยการสืบค้นด้วยตนเอง

1.2.2.4 ทักษะการรู้สารสนเทศ ทักษะการรู้สารสนเทศของบุคลากรของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดความต้องการสารสนเทศ การสืบค้นสารสนเทศและการใช้และการนำเสนอสารสนเทศ ส่วนทักษะการทำงานของบุคลากรในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะที่สำคัญ ได้แก่ คือทักษะทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการวางแผนและการจัดการ

1.2.3 การจัดการสารสนเทศ จากการศึกษาพบว่าการจัดการสารสนเทศจำแนกได้ ดังนี้

1.2.3.1 การจัดการสารสนเทศในองค์กร สถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยมีระบบฐานข้อมูลที่ใช้ในการจัดเก็บสารสนเทศหลักในการทำงาน มีการบันทึกสารสนเทศที่ใช้ในการทำงานด้วยระบบฐานข้อมูล ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนาให้มากขึ้นเพื่อรองรับสารสนเทศที่เกิดขึ้นในองค์กร และมีการจัดเก็บด้วยระบบแฟ้มเอกสารหรือตู้เอกสารสำหรับสารสนเทศที่ไม่สามารถจัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้

1.2.3.2 วิธีแบ่งปันสารสนเทศหรือแลกเปลี่ยนสารสนเทศในการทำงาน สำหรับวิธีแบ่งปันสารสนเทศหรือแลกเปลี่ยนสารสนเทศในการทำงานของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยนั้นจะเน้นการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อินทราเน็ตองค์กรและจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการประชุมที่เป็นทางการ ซึ่งเป็นช่องทางที่มีความสะดวกและรวดเร็วในปัจจุบัน

2. การเปรียบเทียบวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่ามีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมทางสารสนเทศ สถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศมีความเข้าใจในค่านิยมที่มีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในประเทศอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมโดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้สารสนเทศอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และเท่าเทียม

2.2 พฤติกรรมสารสนเทศ บุคลากรที่ทำงานในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศมีพฤติกรรมด้านสารสนเทศที่คล้ายคลึงกัน คือ ขอบเขตและบริบทของการทำงานก่อให้เกิดความต้องการสารสนเทศ และเป็นสิ่งที่กำหนดแหล่งที่จะใช้ในการค้นหาและรวบรวมสารสนเทศ ซึ่งหากขอบเขตและบริบทของงานเปลี่ยนแปลงไปก็ทำให้ความต้องการ แหล่งสารสนเทศ ตลอดจนวิธีการค้นหาและรวบรวมสารสนเทศเปลี่ยนแปลงไปด้วย พฤติกรรมสารสนเทศนี้เป็นสิ่งที่มีผลต่อการสร้างสรรค์รายการ เนื่องจากความตระหนักในด้านเนื้อหาที่จะผลิตหรือเผยแพร่ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการแสวงหา รวบรวม และใช้สารสนเทศ

2.3 การจัดการสารสนเทศ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศมีโครงสร้างพื้นฐานทางสารสนเทศที่ความคล้ายคลึงกันในด้านการจัดทำระบบสารสนเทศหลักในองค์กร คือ ระบบฐานข้อมูลข่าวและรายการ มีหน่วยการจัดการสารสนเทศที่ทำหน้าที่ในการจัดการสารสนเทศหลัก ซึ่งหน่วยงานการจัดการสารสนเทศนี้อาจมีความแตกต่างกันไปตามโครงสร้างขององค์กรที่แตกต่างกัน อาจอยู่ในรูปแบบของห้องสมุดข่าว ศูนย์ข้อมูล หรือพิพิธภัณฑ์ก็ได้ แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บและให้บริการสารสนเทศให้กับบุคลากรในหน่วยงาน

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย พบผลวิจัย ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านองค์กรและโครงสร้างองค์กรด้านสารสนเทศ สำหรับปัจจัยด้านองค์กรที่สำคัญ คือ นโยบายสารสนเทศและโครงสร้างองค์กรด้านสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะของประเทศไทยต้องมีความชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้เป็นแนวทางที่ชัดเจนในการจัดการสารสนเทศขององค์กร รวมไปถึงโครงสร้างและการบริหารงานด้านสารสนเทศที่มีโครงสร้างที่ชัดเจน โดยกำหนดให้มีหน่วยงานและบุคลากรรับผิดชอบการจัดการสารสนเทศภายในองค์กร

3.2 ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านบุคคลที่สำคัญคือประสบการณ์การทำงานของบุคลากรที่มีความเข้าใจใน

กระบวนการทำงาน ตลอดจนบริบทที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ซึ่งจะทำให้เข้าใจในเรื่องการใช้สารสนเทศในกระบวนการทำงานว่าสารสนเทศใดสำคัญและจำเป็น

3.3 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยต้องมีโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร และมีอุปกรณ์และเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อเป็นส่วนสนับสนุนให้การดำเนินงานด้านการจัดการสารสนเทศในองค์กรดำเนินไปอย่างสะดวกราบรื่น

3.4 ปัจจัยด้านจริยธรรมวิชาชีพและกฎระเบียบ ความตระหนักและความเข้าใจในจริยธรรม จรรยาบรรณทางวิชาชีพ การเคารพกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับด้านสารสนเทศมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยมีการทำงานที่ยึดจริยธรรมวิชาชีพในการดำเนินงาน บุคลากรต้องเข้าใจและสอผ่านแบบทดสอบทางจริยธรรมด้วย โดยหลักจริยธรรมวิชาชีพที่สำคัญ เช่น ข้อบังคับกรมประชาสัมพันธ์ ว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบวิชาชีพ ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2555

4. กรอบวัฒนธรรมสารสนเทศที่เหมาะสมในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะไทย กรณีศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยและองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พบว่า มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านวัฒนธรรมสารสนเทศ และด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ด้านวัฒนธรรมองค์กร ประกอบด้วย เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่เห็นความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม มีโครงสร้างองค์กรแบบแนวราบ มีค่านิยมการทำงานตามนโยบายเพื่อสังคม เน้นความเป็นสื่อสาธารณะที่ให้สาระความรู้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน เน้นใช้การสื่อสารแบบสองทาง มีผู้นำแบบประชาธิปไตยเน้นการมีส่วนร่วม

4.2 ด้านวัฒนธรรมสารสนเทศ ประกอบด้วย มีการใช้สารสนเทศจากแหล่งในองค์กรในการทำงานและการบริหาร มีนโยบายและแนวปฏิบัติด้านสารสนเทศที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีระบบการจัดการสารสนเทศและจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐาน และข้อกำหนดในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศในองค์กร เน้นการมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการป้องกันความต้องการสารสนเทศ และทักษะการสืบค้น ใช้การสื่อสารในองค์กรผ่านสื่อสังคมออนไลน์

4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศ ประกอบด้วย มีนโยบายสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย บุคลากรมีประสบการณ์และเข้าใจกระบวนการทำงาน บุคลากรตระหนักและเข้าใจในจริยธรรมวิชาชีพ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. วัฒนธรรมองค์กรของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย ในภาพรวมเป็นวัฒนธรรมแบบราชการที่เน้นความเป็นระเบียบตามกฎและข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปราลี บูรณะโสภณ (Paralee Buranasopon, 2008) ที่พบว่า สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นสถานีเพื่อการศึกษา และการประชาสัมพันธ์ของรัฐ มีลักษณะเป็นสื่อโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะ แต่มีโครงสร้างเป็นสถานีโทรทัศน์ของรัฐ และมีการบริหารงานในระบบราชการ เช่นเดียวกับ สุทธิติ ชัตติยะ (Suthiti Khattiya, 2002) พบว่า การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ความกลมเกลียว และความผูกพันต่อกลุ่มและองค์กรนั้น เกิดจากเจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานผลิตรายการโทรทัศน์มีการปรับตัวต่อภาวะแวดล้อมขององค์กรได้อย่างเหมาะสม มีความตั้งใจในการทำงานอย่างวิริยะอุตสาหะ และนำไปสู่เป้าหมายของการสนองตอบนโยบายของรัฐด้านการประชาสัมพันธ์อย่างได้ผล ซึ่งการดำเนินงานที่เป็นไปตามระเบียบแบบแผนแบบราชการนั้นทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด แต่อาจจะมีความล่าช้าในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามก็ยังคงให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามที่ตั้งไว้ และการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดมีข้อดีคือการทำงานเป็นไปตามที่กำหนดเกิดความผิดพลาด

น้อย และสามารถตรวจสอบได้

2. วัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยเป็นวัฒนธรรมสารสนเทศแบบเป็นทางการ คือ มีการใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศภายในองค์กรมากกว่าภายนอกองค์กร มีการพัฒนางานด้านสารสนเทศโดยมีระบบการจัดการสารสนเทศหลักคือข่าว มีระบบฐานข้อมูลข่าวที่จัดทำขึ้นเอง มีระบบการจัดเก็บสารสนเทศ และมีการทำงานให้เป็นไปตามค่านิยมองค์กรที่เน้นการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อประชาชนอย่างเท่าเทียม ทั่วถึง และเป็นธรรม หรือในอีกลักษณะหนึ่งคือมีวัฒนธรรมสารสนเทศแบบนวัตกรรม คือ องค์กรมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีสภาพแวดล้อมแบบเปิด และจะให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงในองค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของเคอร์รี่ และมัวร์ (Curry & Moore, 2003) พบว่า วัฒนธรรมสารสนเทศเป็นวัฒนธรรมที่เห็นประโยชน์และคุณค่าของสารสนเทศที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน และได้รับการยอมรับในเชิงกลยุทธ์ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ไวเดน วูล์ฟ (Widén-Wulff, 2000) ที่พบว่า การที่องค์กรมีวัฒนธรรมสารสนเทศที่ดีนั้นจะส่งผลต่อความสำเร็จทางธุรกิจได้ โดยเฉพาะการมีวัฒนธรรมสารสนเทศแบบเปิดที่ให้ความสำคัญกับสารสนเทศในองค์กรซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการดำเนินงาน และมีการจัดการสารสนเทศที่ดีจะทำให้การดำเนินงานภายในองค์กรมีประสิทธิภาพได้เปรียบคู่แข่งและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

3. วัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศมีความคล้ายคลึงกันในด้านสภาพแวดล้อมทางสารสนเทศ สถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศมีความเข้าใจในค่านิยมที่มีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในประเทศอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมโดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้สารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโอลิเวอร์ (Oliver, 2003) และ ชูและคณะ (Choo, Bergeron, Dettlor, et Heaton, 2008) ที่กล่าวว่า การเกิดขึ้นของวัฒนธรรมสารสนเทศในองค์กรนั้นเกิดขึ้นจากความเข้าใจขององค์กรเกี่ยวกับ ค่านิยม บรรทัดฐาน และการปฏิบัติเกี่ยวกับสารสนเทศ ส่วนพฤติกรรมสารสนเทศนั้นบุคลากรที่ทำงานในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศมีพฤติกรรมด้านสารสนเทศที่คล้ายคลึงกันนั้นเพราะขอบเขตและบริบทของการทำงานก่อให้เกิดความต้องการสารสนเทศ และเป็นสิ่งที่กำหนดแหล่งที่จะใช้ในการค้นหาและรวบรวมสารสนเทศ ซึ่งหากขอบเขตและบริบทของงานเปลี่ยนแปลงไปก็ทำให้ความต้องการสารสนเทศตลอดจนวิธีการค้นหาและรวบรวมสารสนเทศเปลี่ยนแปลงไปด้วยสอดคล้องกับการศึกษาของสมฤดี สุขเจริญ (Somruedee Sukparee, 2011) ที่พบว่า ปัจจัยในการเลือกใช้สารสนเทศ เกิดจากความต้องการของตนเอง โดยยึดประโยชน์แก่ผู้ฟังผู้ชมเป็นหลัก ปัจจัยจากสถานการณ์ปัจจุบัน ปัจจัยจากปัญหาและระดับความรู้ของประชาชนในชุมชน เช่นเดียวกับ แอทฟิลด์และโดเวลล์ (Attfield & Dowell, 2002) ที่พบว่าความต้องการสารสนเทศเกิดจากการทำงานและบริบทของการทำงานในหน้าที่รับผิดชอบ การแสวงหาสารสนเทศจะดูจากความสนใจในเบื้องต้นและการได้รับคำสั่งในการเขียนข่าว และในด้านการจัดการสารสนเทศนั้น เนื่องจากสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศมีโครงสร้างพื้นฐานทางสารสนเทศที่ความคล้ายคลึงกันในด้านการจัดทำระบบสารสนเทศหลักในองค์กร คือ ระบบฐานข้อมูลข่าวและรายการ มีหน่วยการจัดการสารสนเทศที่ทำหน้าที่ในการจัดการสารสนเทศหลักซึ่งหน่วยงานการจัดการสารสนเทศนี้อาจมีความแตกต่างกันไปตามโครงสร้างขององค์กรที่แตกต่างกันแตกต่างจากผลการศึกษาของแอนซารีและซูเบอร์รี่ (Ansari & Zuberi, 2010) พบว่า ห้องสมุดเป็นแหล่งสารสนเทศที่มีการใช้มากที่สุด ในองค์กรควรมีห้องสมุดที่จัดบริการสารสนเทศสำหรับบุคลากร

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย ได้แก่

4.1 ปัจจัยด้านองค์กรและโครงสร้างองค์กรด้านสารสนเทศ สำหรับปัจจัยด้านองค์กรที่สำคัญ คือ นโยบายสารสนเทศและโครงสร้างองค์กรด้านสารสนเทศสอดคล้องกับการศึกษาของโอลิเวอร์ (Oliver, 2003) ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศในองค์กรนั้นคือการรับรู้และยอมรับสภาพจากสังคมและความต้องการขององค์กร วัฒนธรรมสารสนเทศ

นั้นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กรซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จขององค์กร และสามารถมองเห็นได้จากการมีนโยบายและแผนด้านการจัดการสารสนเทศที่นำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน

4.2 ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านบุคคลที่สำคัญคือ ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรที่มีความเข้าใจในกระบวนการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของเคอร์รี่และมัวร์ (Curry & Moor, 2003) ที่พบว่าความรู้และประสบการณ์ด้านอาชีพของบุคคลในองค์กรหรือความเป็นนักวิชาชีพมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศนอกจากนี้ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธิตด้วยเพื่อให้มีกำลังใจในการปฏิบัติงานและบุคลากรที่มีประสิทธิภาพการทำงานแล้วจะได้ไม่ย้ายงานไปยังหน่วยงานอื่น ๆ

4.3 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานีโทรทัศน์เพื่อสาธิตในประเทศไทยต้องมีโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร และมีอุปกรณ์และเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อเป็นส่วนสนับสนุนให้การดำเนินงานด้านการจัดการสารสนเทศในองค์กรดำเนินไปอย่างสะดวกราบรื่น สอดคล้องกับการศึกษาของคานและอัสมี (Khan & Azmi, 2005) ที่ว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกรวดเร็ว เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือของบริษัทในการทำธุรกิจและเกี่ยวข้องกับส่วนอื่น ๆ ได้ด้วย องค์กรธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพและมีวัฒนธรรมสารสนเทศที่ดี ให้ความสำคัญกับสารสนเทศในทุกกิจกรรม วัฒนธรรมสารสนเทศนี้อยู่บนพื้นฐานของกรอบสารสนเทศ

4.4 ปัจจัยด้านจริยธรรมวิชาชีพและกฎระเบียบ ความตระหนักและความเข้าใจในจริยธรรม จรรยาบรรณทางวิชาชีพ การเคารพกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับด้านสารสนเทศสอดคล้องกับการศึกษาของชู (Choo, 2002) และโอลิเวอร์ (Oliver, 2008) ที่พบว่า ทัศนคติด้านสารสนเทศ และทัศนคติต่อความคิดและนวัตกรรมใหม่ๆ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศขององค์กร เช่นเดียวกับการศึกษาของชูและคณะ (Choo et al., 2008) ที่พบว่า บรรทัดฐานทางด้านวิชาชีพเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศขององค์กร

5. กรอบวัฒนธรรมสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธิตในประเทศไทยที่ที่เหมาะสมสำหรับสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธิตในประเทศไทยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีลักษณะการทำงานเป็นทีมและเน้นการเจริญเติบโตขององค์กร ให้คุณค่าสูงต่อนวัตกรรม สามารถปรับเปลี่ยนให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรในลักษณะนี้ได้ด้วยการกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรใช้ศักยภาพของตนเองในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานอย่างเต็มที่เพื่อผลิตผลงานใหม่ ๆ ให้กับองค์กรอย่างสม่ำเสมอ ให้โอกาสแก่บุคลากรในการทำงาน ไม่ยึดติดกับระเบียบจนขาดความคล่องตัว เน้นการมีช่องทางการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรที่หลากหลาย และบุคลากรทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วม (Thawatchai Sattayasomboon, 2006)

นอกจากนี้องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมสารสนเทศควรเป็นแบบทางการหรือแบบนวัตกรที่มีสภาพแวดล้อมแบบเปิด พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีสภาพแวดล้อมแบบเปิดที่ให้โอกาสบุคลากรในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และพร้อมรับความรู้ แนวทางในการพัฒนาองค์กรจากภายนอกเข้ามา และจะให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงในองค์กรที่สามารถทำให้องค์กรพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Pornnapa Sangdee, 2009) การพัฒนาให้องค์กรมีสภาพแวดล้อมแบบเปิดก็เพื่อเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมสารสนเทศ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม สร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้บุคลากรในองค์กรได้มีส่วนร่วมและได้สร้างสรรค์ผลงานจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของทีมงานโดยใช้สารสนเทศจากภายในองค์กรเป็นพื้นฐานในการพัฒนานวัตกรรมในองค์กร

ส่วนองค์ประกอบด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมสารสนเทศ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัฒนธรรมสารสนเทศพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งคือ ด้วยนโยบายสารสนเทศ ความทันสมัยของเทคโนโลยีสารสนเทศ ประสิทธิภาพการทำงานของ

บุคลากร และความตระหนักในจริยธรรมวิชาชีพ จะทำให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมสารสนเทศและส่งผลกระทบต่อการนำสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะในประเทศไทย

1. ด้านนโยบายควรมีการกำหนดนโยบาย แผนกลยุทธ์ในด้านสารสนเทศ ให้ครอบคลุมงานด้านสารสนเทศในองค์กรอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น แผนการจัดการสารสนเทศขององค์กร แผนการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของบุคลากร
2. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศควรมีระบบโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานด้านสารสนเทศ เพื่อให้บุคลากรสามารถใช้สารสนเทศได้อย่างสะดวกรวดเร็วไม่มีข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่
3. ควรมีการกำหนดมาตรฐานการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ และมาตรฐานการกำหนดหัวเรื่องหรือคำค้นในสถานีโทรทัศน์เพื่อให้ความเป็นมาตรฐาน มีความถูกต้อง ทันสมัย รวดเร็ว และตรวจสอบความผิดพลาดได้ นอกจากนี้ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านสารสนเทศให้มีความชัดเจน และสามารถใช้งานได้กับทุกคน ทุกฝ่ายในองค์กร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาด้านวัฒนธรรมสารสนเทศในกลุ่มสถานีโทรทัศน์เชิงพาณิชย์ รวมไปถึงการศึกษาวัฒนธรรมสารสนเทศในสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ เพิ่มเติม ได้แก่ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ เนื่องจากในปัจจุบันสื่อมวลชนเป็นสถาบันที่มีหน้าที่เผยแพร่สารสนเทศแก่สาธารณะชนและมีผลกระทบต่อสังคมและมวลชนในระดับสูง
2. ควรมีการศึกษาเฉพาะในส่วนของการจัดการสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์ หรือระบบการจัดการสารสนเทศของสื่อมวลชนในกลุ่มหนังสือพิมพ์ และวิทยุ เพื่อให้ทราบถึงระบบในการจัดการสารสนเทศในองค์กรประเภทสื่อมวลชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการสารสนเทศในงานสื่อสารมวลชนต่อไป
3. ควรนำกรอบวัฒนธรรมสารสนเทศที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปศึกษาและพัฒนาเพิ่มเติมสำหรับองค์กรที่อยู่ในลักษณะของหน่วยงานที่ให้บริการสารสนเทศเพื่อสาธารณะประโยชน์อื่น ๆ หรือองค์กรที่อยู่ในลักษณะการให้บริการเพื่อสาธารณะ เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมสารสนเทศในองค์กรประเภทนั้น ๆ ต่อไป

วัฒนธรรมองค์กรทำให้เกิดวัฒนธรรมสารสนเทศขององค์กร เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดโครงสร้าง นโยบาย และข้อกำหนดต่าง ๆ กับบุคคลที่อยู่ในองค์กร วัฒนธรรมองค์กรเป็นเสมือนตัวควบคุมแบบแผนพฤติกรรมของคนในองค์กร การจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานได้จำเป็นต้องปรับวัฒนธรรมองค์กรให้ค่อย ๆ เป็นตัวผลักดันหรือพัฒนางานในด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น วัฒนธรรมสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร การจะพัฒนาให้เกิดวัฒนธรรมสารสนเทศที่ดีในองค์กรได้นั้นต้องเริ่มตั้งแต่ในการบริหารระดับสูงลงมาก่อน ซึ่งก็คือการกำหนดให้มีนโยบายด้านสารสนเทศที่ชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร มีการพัฒนาและจัดสภาพแวดล้อมการทำงานให้เอื้อต่อการนำสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมสารสนเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Ansari, M., & Zuberi, N. (2010). Information seeking behavior of media professionals in Karachi. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 15(2), 71-84.
- Attfield, S. J., & Dowell, J. (2002). Information seeking and use by newspaper journalists. *Journal of Documentation*, 59(2), 187-204.
- Curry, A., & Moore, C. (2003). Assessing information culture an exploratory model. *International Journal of Information Management*, 23, 91-110. doi:10.1016/S0268-4012(02)00102-0
- Choo, C. W. (2002). *Information management for the intelligent organization: The art of scanning the environment* (3rd ed.). Medford, NJ: Information Today.
- Choo, C. W. (2013). Information culture and organizational effectiveness. *International Journal of Information Management*, 33(5), 775-779.
- Choo, C. W., Bergeron, P., Detlor, B., & Heaton, L. (2008). Information culture and information use: an exploratory study of three organizations. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59(5), 792-804. doi: 10.1002/asi.20797
- Correia, Z., & Wilson, T. D (2001). Factors influencing environmental scanning in the organizational context. *Information Research*, 7(1). Retrieved 30 November 2015, from <http://InformationR.net/ir/7-1/paper121.html>.
- Davenport, T. H., & Prusak, L. (1997). *Information ecology: Mastering the information and knowledge environment*. New York, NY: Oxford University Press.
- Douglas, J. (2010). *The identification, development and application of information culture in the Western Australian public sector* (Doctoral dissertation). Edith Cowan University, Joondalup, Australia.
- Ginman, M. (1993). *Information culture and business performance*. Abo, Finland: Institutionen för Biblioteksvetenskap och Informatik.
- Höglund, L. (1998). A case study of information culture and organizational climates. *Swedish Library Research*, 34, 73-86. Retrieved November 25, 2015, from <http://hb.diva-portal.org/smash/get/diva2:870938/FULLTEXT01>
- Kamolrat Watcharin (2013). *Learning organization: LO*. Retrieved August 8, 2013, from [http://dmsc2.dmsc.moph.go.th/km/kcorner/docs/Learning%20Organization\(LO\).doc](http://dmsc2.dmsc.moph.go.th/km/kcorner/docs/Learning%20Organization(LO).doc) (In Thai)
- Khan, M. N., & Azmi, F. T. (2005). Reinventing business organization: The information culture framework. *Singapore Management Review*, 27(2), 37.

-
- Marchand, D. A., Kettinger, W. J., & Rollins, J. (2001). *Information orientation: the link to business performance*. New York: Oxford University Press.
- Marketing Oops. (2013). *Behavior and channels of Thai people to receive TV programs*. Retrieved February 21, 2013, from <http://www.marketingoops.com/reports/behaviors/thai-watching-tv> (In Thai)
- Oliver, G. (2003). Cultural dimensions of information management. *Journal of Information & Knowledge Management*, 2(1): 53-61.
- Oliver, G. (2008). Information culture: exploration of differing values and attitudes to information in organisations. *Journal of Documentation*, 64(3), 363-385.
- Oliver, G. (2011). *Organizational culture for information managers*. Oxford, UK: Chandos. (Chandos information professional series)
- Oliver, G., & Foscarini, F. (2014). *Records management and information culture: Tackling the people problem*. London: Facet.
- Paralee Buranasopon. (2008). *Supporting factors for the development of mass communication organizational management: The National Broadcasting Services of Thailand (NBT Television)* (Master's thesis). Thammasat University, Bangkok, Thailand. (In Thai)
- Pittaya Bovornwattana. (1997). *Thruesadi ongkan satharana* [Public organizations theory]. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Ponjuan, G. (2002). *Role of collaboration among leaders from various sectors in creating an information culture*. Retrieved November 20, 2014, from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.196.4341&rep=rep1&type=pdf>
- Pornnapa Sangdee. (2009). *Information culture of Thai Higher Educational Institutes* (Doctoral dissertation). Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand. (In Thai)
- Rangson Prasertsri. (2013). *Organizational behavior*. Nonthaburi: Green Apple Graphic Printing. (In Thai)
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2004). *Management* (3rd ed.) (Wirat Sanguanwongwan, Trans.). Bangkok: Pearson Education Indochina.
- Sanoh Thiyao. (2000). *Lakkarn boriharn* [Principles of management]. Bangkok: Thammasat University Press. (In Thai)
- Sanya Sanyawiwat. (2006). *Thruesadi lae konlayut kan phatthana sangkhom* [Theory and Social Development Strategies] (6th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Somruedee Sukparee. (2011). *Information seeking and information using of community radio disc jockeys in Phra Nakhon Si Ayutthaya* (Master's thesis). Kasetsart University, Bangkok, Thailand. (In Thai)

-
- Soontorn Wongwaisayawan. (1997). *Watthanatham ongkon* [Organizational Culture]. Bangkok: Four Press. (In Thai)
- Supanee Saritwanit. (2009). *Pruathikham ongkarn samai mai: Neawkit lea thritsadee* [Organizational behavior: Concept and theory] (7th ed.). Bangkok: Thammasat University Press. (In Thai)
- Suthiti Khattiya. (2012). *Principle of broadcasting*. Bangkok: Prayoonwong Printing. (In Thai)
- Thawatchai Sattayasomboon. (2006). *Desirable organizational culture of Sirindhorn College of Public Health, Phra Boromarajchanok Institute Ministry of Public Health* (Master's thesis). Burapha University, Chonburi, Thailand. (In Thai)
- Widén-Wulff, G. (2000). Business information culture: a qualitative study of the information culture in the Finnish insurance business. *Information Research*, 5(3). Retrieved November 30, 2014, from <http://informationr.net/ir/5-3/paper77.html>